

P. LAFITTE JAUNARI OMENALDIA

(Eskualtzaleen Biltzarrak eratua)

*Baigorri-n, 1977 - X - 22***Euskaltzainburuaren hitzak**

Lafitte jaunari Eskualtzaleen Biltzarrak gorazarre egiten diolarik, Euskaltzaindia ezin dagoke isilik, hizño bat bere partetik esan gabe. Izan ere bere batzarkide eta membroetarik zintzo eta leialenetakoa izan du eta du Euskaltzaindiak Lafitte jauna. Hainbeste urtetan ezagutu dut gure bilkuretan. Beti gure elkarteari oso atxikia.

Euskaltzaindian egin dituen lanei lotuko naiz xoilki, eta hoik ere guztiz labor eta gaingiroki aipatuz. Agian bat baino gehiago ahantziko dut. Azken egun hautan pixka bat tarrapata idatzitako lerroak baitira hauk.

1928an izan zen euskaltzain laguntzaile izendatua. Nik ez nuen garai hura harrapatu. Euskara zenbatetaraino menderatzen zuen ikusteko, itzulpenen bat egitea agindu omen zion Azkuek. Froga hura ongi garaitu zuen nonbait, eta hala izendatua izan zen. Xehetasun hau Lafitte berari entzuna dakit.

Euskaltzain oso 1947an izendatua izan zen. Sarrera hizaldia Donostian egin zuen. Gaia: "Georges Lacombe". *Herria*-n argitaratu zen eta bai liburuxka bezala ere, urte haietan *Euskera*, Euskaltzaindiaren boletina, ez baitzen agertzen.

1954eko urrian *Euskera*-ren zenbaki bakarra agertu zen. Bertan badu Lafittek lantxo bat: "Saint Pierre apezpiku jauna" (42. orrialdean).

Gero 1961eko *Euskera*-n beste bat: "Jean Elissalde" (345. orriald.).

1962koan Iratzeder Aitaren sarrera hitzaldiari ihardespena (70. orriald.).

1963-1964eko tomoan: "K eta Z-ren arteko aldakuntzaz oharpen labur bat" (501. orriald.).

1968an Arantzazun batzarre famatu hura egiten da euskeraren batasunari buruz. Lafitte jauna han zen eta parte hartu zuen, elkar hizketetarik ikus daitekeenez. (Ikus bereziki urte hartako *Euskera*-ren 244. paia).

1972koan lan hauk ditu:

"Gibelka eratorri hitz batzuez" (91. orriald.)

"Zer dakigu Leizarragaz?" (143. orriald.)

"Domingo Soubelet" (286. orriald.).

1973koan berriz:

"Euskal ipuinak" (160. orriald.)

"Larreko eskualzale eta idazlari" (191. orriald.)

"Antoinette Lacarra" (289. orriald.).

1974eko *Euskera*-n:

"René Lafon zenaz zombait hitz" (5. orriald.)

"Euskal aditzeko hiru *-ke* atzizkiak" (152. orriald.)

"Aita Blas Mendiondoko" (278. orr.).

Euskera 1975:

"XVII. mendeko Joannes Haraneder fraidea" (397. orr.)

"Joanes Chabagno" (545. orr.)

"Gregoire Eppherre" (549. orr.)

"Guillaume Eppherre" (550. orr.)

Euskera 1976:

"Etienne Lapeyre" (111. orr.)

"Oskodun baten izenaz" (127. orr.)

"Barbier jaun apez" (269. orr.)

"Louis Dassance" (364. orr.).

Zerrenda huntarik ikus daitekeenez, azken urteotan usua-go eta ugariago ditu lanak, lehen bakanago. Baina horren hobena, inori egoztekotan, Euskaltzaindiari berari egotzi behar zaio, ez baitzion lanik eskatzen. Eta hortaz arrenkuratu zen inoiz Lafitte jauna bera. Hau da bitxia: Langilea lan egiteko gertu, eta Akademiak ez balia arazten! Gure batzarreeta-rako txostenak eskatzen hasi ginenetik, Lafitte jaunak beti

zintzo erantzun du. Zer gai erabili duen tituluetarik da eza-gun: gure literatura edo gramatika gaiak, eta, bereziki, hemen Ipar aldean euskaltzale bezala lan egin dutenen berriak ematea.

*Eusker*a aldizkaritik kanpora baina Euskaltzaindiarekin zer-ikusi duena da Larzabal jaunaren sarrera hitzaldiari ihar-despena. *Gure Herria*-n agertu zen (1963).

Euskaltzaindiak bere lanak batzorde bidez burutzen ditu batez ere. Eta hoietako batzuetan parte hartu du, eta parte arras baliosa, Lafitte jaunak, adibidez euskal aditzaren batasunekoan, Ikastola hiztegiaren aztertze eta onartze kontuan, eta abar. Dena xeheki eta bana-banaka aipatzerik ez dago. Aski izan bedi orokorki hau esatea: Euskaltzaindiak bere lan eta zereginetan lankide bat guztiz emana arkitu duela beti Lafitte jauna baitan.

Euskaltzaindiarekin zuzenean zer-ikusi ez badu ere, frantziskotar bezala lan pare bat nahi dut aipatu.

1960. urtean gure Probintziako Frantziskotarrek batzarre bat egin genuen Arantzazun euskerari buruz. Gure artekoa zen batzarrea, baina hots egin genion Lafitteri. Etorri zen eta lan bat egin zuen *Herria* astekariari buruz, eta emanik dago fraideen artean xoilki zabaltzen den errebista batean: "Lapurdikoko astekari batez" du titulua (*Cantabria Franciscana*, 1961, 304. orriald.).

Aurtengo urtean, berriz, lehen aldikotz euskaraz emanak agertuko dira Aita San Frantzisko eta Ama Santa Klararen izkribu guztiak. Edizio hunetarako Ipar aldeari dagozkion zenbait xehetasun eskatu nizkion Lafitte jaunari, eta bai berak bidali ere, nik behar nituen baino ugariagoak eta zabalagoak, gainera. Liburuxkarako behar zirenak hartu, eta gero lana osorik *Gure Herria*-n eman da: "Frantzes Asis-tar sainduaren ordenak Ipar-aldeko Euskaldunen artean" (G H 1976, 207).

Nahi nukeen *Anai Frantzisko - Arreba Klara* gaur hemen Lafitte jaunari esker onez eskeini. Maleruski ez da oraino kaleratu, nahiz eta guztia inprimaturik egon; gainera azalagatik atzeratu da, baina, nolana den, egun batetik bestera irteteko dago eta aurki eman ahalko diodala uste dut.

Aipatu behar dut, azkenik, Euskaltzaindiak agindurik eta bultzaturik, orai gure Lafittek esku artean darabilen lan han-